

HOGE BOMEN, HOGE HEREN, DIE KAN DE MOLENAAR BETER WEREN

door H.A. Hachmer.

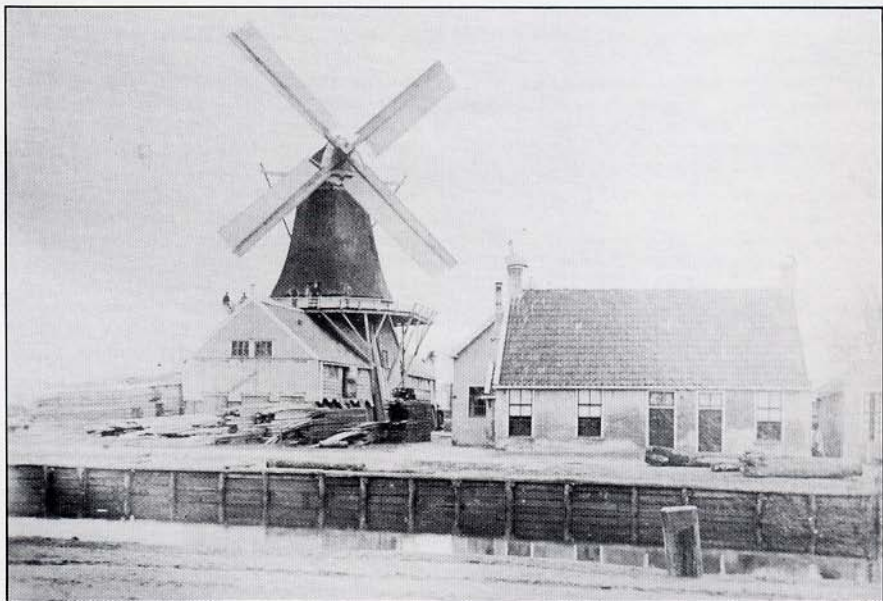
Menig vrijwilliger klaagt over de slechte windvang. Gebouwen, bomen, zelfs complete bossen houden de wind uit de zeilen. De Kloostermolen te Garrelsweer is in het wijdse Groninger landschap met een boel pijn en moeite weer te vinden. De windvang van de poldermolen te Wedderbergen laat sterk te wensen over en zo kunnen we nog wel doorgaan. Voor ons is er een troost: in het verleden ging het niet altijd beter.

De bevolking nam eind vorige eeuw sterk toe. De stadswallen werden afgebroken en steden braken uit hun be-
nauwde harnassen. Molens met voorheen voldoende windvang werden bedreigd. De bedrijfsvoering liep in enkele gevallen zelfs gevaar. De getroffen molenaars klaagden wel, maar niet altijd even succesvol. Een goed voorbeeld komt uit de gemeente Sappemeer. Op 2 februari 1891 viel bij B. en W. van Sappemeer een brief op de mat, afkomstig van de heer Dallinga, zaag-

molenaar op *De Pelikaan* te Sappemeer, doch wonende te Hoogezand.

De molen stond aan het Winschoterdiep zz. bij de Bonthuisterbrug. Het was een houtzagerij met een lange staat van dienst.

De voorloper van *De Pelikaan* werd waarschijnlijk in 1731 opgericht. In 1819 werd er door de familie Romkes een nieuwe molen gebouwd. Deze bleef tot 1889 in het bezit van de familie. Jacob Dallinga nam in dat jaar de molen over. Twee jaar later beklagde

Houtzaagmolen "De Pelikaan" te Sappemeer omstreeks 1895. In het rietdek stond het jaartal 1819. De molen was met een houten as en zelfzwiching uitgerust.

Collectie: H.A. Hachmer.

hij zich dus over de slechte windvang. Hij herinnerde de hoge heren aan het feit, dat de molen tijdens de bouw op een goed houtstek stond, in het geheel niet belemmerd door bomen of gebouwen.

Anno 1891 was dit wel anders. Gebouwen, maar vooral de hoge populieren en iepen aan de Stationsstraat belemmerden de vrije windvang. Dallinga verzocht daarom om de bomen te toppen, opdat de molen weer in staat zou zijn tegen vakgenoten te concurreren. Hij vertrouwde op de gedachte dat B. en W. de handelsnijverheid gunstig gezind waren. Bovendien wist hij zich gesteund door omwonenden. Deze beklagden zich over het feit dat 'het daglicht werd gestikt' en dat druppen van takken schade toebrechten aan hun bezittingen. Daar kwam nog bij dat de huizen vochtig werden hetgeen de gezondheid niet ten goede kwam. Negenentwintig ingezetenen ondertekenden de brief.

B. en W. waren onvermurwbaar. Dallinga had niets te klagen. Volgens één van de heren had hij de molen in 1889 voor een gunstige prijs gekocht. De aanwezigheid van bomen zou hiertoe hebben bijgedragen. Een ander vond dat Dallinga maar moest overschakelen op stoom. Wind was uit de tijd en menig concurrent was hem voorgedaan in de keuze voor stoom. Men was Dallinga niet ter wille. De omwonenden kregen gedeeltelijk hun zin. De bomen werden ten behoeve van het zonlicht opgesnoeid.

Frappant is dat het college in hetzelfde jaar besloot om alle bomen aan de Noorder- en Kleinemeesterstraat te kappen. Dit leidde tot massale protesten van omwonenden. Men had blijkbaar nog hete zomers, want volgens de omwonenden zou men na het kappen blootgesteld worden 'aan de verzengende stralen van den zomerzon'. Voetgangers en wandelaars zouden met

tegenzin langs deze wegen gaan en het verkeer en de bedrijvigheid zou in genoemde straten aanzienlijk verminderen. Maar liefst 71 personen ondertekenden het protest. B. en W. gaven zich gewonnen. Alléén de allerslechtste bomen zouden worden verwijderd.

Dallinga bleef met zijn bomen zitten. Nog twaalf jaar zocht *De Pelikaan* tussen de takken door de wind. De met zelfwichting uitgeruste molen werd in 1902 verstoemd. De bovenbouw ging naar Papenburg (D.). En de bomen.... die staan er niet meer.